

BRIEFRAPPORT

CULTUURHISTORISCHE ANALYSE

VELP-ZUID

SAMENVATTING

Het plangebied ligt binnen de huidige bebouwde kom van Velp. Landschappelijk wordt het plangebied gekenmerkt door aflopende stuwwallen, helling afspoelingen en (ten dele verspoelde) dekzanden. Het plangebied maakt onderdeel uit van de woonwijk Velp-Zuid. Op eerste historische gegevens 1811-1832 is het plangebied grotendeel in gebruik als akkerland. Op de topografische kaart vanaf de eind 19^e eeuw komt steeds meer bebouwing in het plan- en onderzoeksgebied voor. De huidige woonwijk is gebouwd in tussen 1900 en 1930. In het plangebied zijn geen monumentale waarde aanwezig. In 1928 is de straat vernoemd naar De heer Schaepman.

Ten behoeve van de uitgevoerde cultuurhistorische analyse zijn er geen bezwaren voor sloop- en renovatie van het voorgestelde plangebied. Wel wordt aangeraden om de historische verwijzing naar de bouw van de vooroorlogse woonstraat aan te houden door de huidige naam van de Dr. Schaepmansstraat aan te houden.

Laagland Archeologie adviseert het plangebied vrij te geven voor betreft het aspect behoud van de cultuurhistorische waarden. Op basis van het archeologisch bureau en inventariserend veldonderzoek – verkennende fase zijn wel zones aangewezen binnen het plangebied waarvoor een vervolgonderzoek door middel van een proefsleuvenonderzoek wordt geadviseerd. Omdat de conceptrapportage nog ter beoordeling aan de archeologisch adviseur namens de gemeente voorgelegd dient te worden is nog niet duidelijk of met dit advies ingestemd zal worden. Verder kan de gemeentelijk adviseur vragen wijzigingen aan te brengen waardoor de begrenzing van de zones waarbinnen vervolgonderzoek dient plaats te vinden nog mogelijk verschuiven.

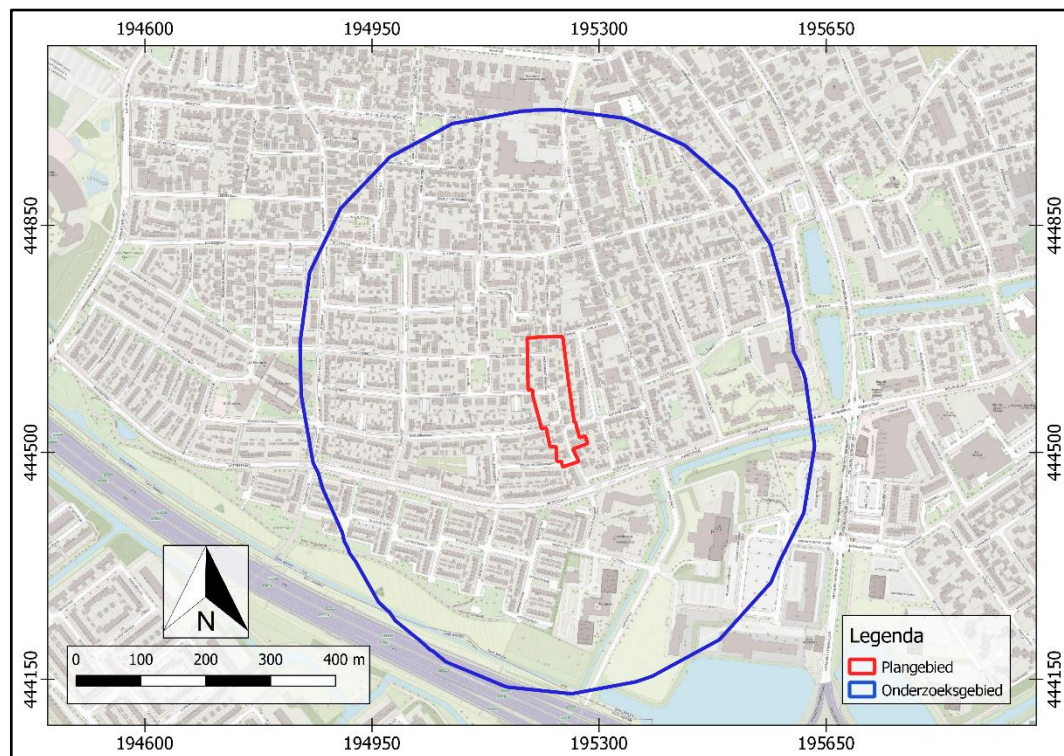
De implementatie van dit advies is in handen van de bevoegde overheid, de gemeente Rheden. De gemeente wordt hierin vertegenwoordigd door een adviseur of gemeentelijke monumentencommissie.

AANLEIDING

De aanleiding voor het onderzoek vormt de geplande sloop van 35 woningen en de bouw van 38 nieuwe woningen in Velp-Zuid (deelgebied 5), gemeente Rheden (GD). Het plangebied de Dr. Schaepmanstraat e.o. te Velp. In het kader van voorgestelde sloop- en renovatiewerkzaamheden heeft Laagland Archeologie BV in opdracht van BJZ.NU een cultuurhistorische analyse in Velp-Zuid uitgevoerd. Voorafgaand de geplande ontwikkelingen van het plangebied heeft de betreffende gemeente een verplichting opgenomen voor het uitvoeren van een cultuurhistorische inventarisatie en waardestelling. De cultuurhistorische analyse in oktober 2020 en betreft een bureauonderzoek aangevuld met (bodem)gegevens uit het door Laagland Archeologie BV uitgevoerde aparte archeologische bureau- en inventariserend veldonderzoek verkennende fase.

PLANGEBIED

Het plangebied betreft Velp-Zuid (deelgebied 5) te Velp, gemeente Rheden. (zie afbeelding 1). Het plangebied heeft een omvang van ca. 10400 m². Voor een beter begrip van de bodemkundige omstandigheden en de archeologie van de planlocatie is een groter gebied bestudeerd. Een zone van 350 m rondom het plangebied wordt voldoende geacht om de cultuurhistorische waarde van het plangebied in kaart te brengen. Deze zone wordt aangeduid als 'onderzoeksgebied'.

Afbeelding 1. Kaart plan- en onderzoeksgebied. Bron pdok.nl

LANDSCHAPPELIJKE GEGEVENS

Landschappelijk gezien ligt het plangebied in een zone die gekenmerkt wordt door hellingafspoelingen. De aanwezige bodemopbouw representeert die van oude bouwlanden (dikke A-horizont en in enkele gevallen de aanwezigheid van een oude cultuurlaag). Deze oude bouwlanden zijn deels opgehoogd en deels vergraven bij de aanleg van de huidige woonwijk. In de meeste gevallen zijn duidelijk onverstoorte enkeerdgronden aanwezig.¹ Wel is er mogelijk sprake van bouwpuin en plaatselijke bodemverstoring naar aanleiding van sloop en bouwwerkzaamheden in de 20 en 21^e eeuw.²

HISTORISCHE GEGEVENS

Het niet geheel bekend wanneer het plan- en omgevingsgebied in gebruik is genomen. De eerste historische gegevens van het plangebied zijn afkomstig van de kadastrale minuut uit omstreeks 1811-1832 (zie bijlage 1). Hierop is enkel in het uiterste zuiden

¹ De Raad en Wijnen, 2020.

² In mailcontact met de heer Boland van Heemkundekring Velp en Dieren op 23/9/2020

van het plangebied bebouwing aanwezig. De rest van het plangebied is in gebruik als akkerland. Vanaf het eind van de 19^e eeuw komt er steeds meer bebouwing voor in het plan- en onderzoeksgebied (zie bijlage 2). Op de topografische kaarten vanaf 1908 is een nieuwe onbebouwde straat aanwezig. De huidige karakteristieke vooroorlogse woonwijk wordt tussen 1900 en 1930 gebouwd.³ In 1928 wordt de straat vernoemd naar Herman Schaepman, een bekende eind 19^e -eeuwse priester, politicus en letterkundige.⁴

In het plan en onderzoeksgebied zijn geen gebouwde rijks- en/of gemeentelijke monumenten geregistreerd.⁵ Tevens is het plangebied geen deel van een beschermd dorpsgezicht.⁶

In het kader van rijks-, provinciaal en gemeentelijk beleid wordt rekening gehouden met de eventuele aanwezige cultuurhistorische elementen. De rijksoverheid heeft geen cultuurhistorische monumenten in het plan- onderzoeksgebied geregistreerd.⁷ Op de digitale cultuurhistorische kaart van de provincie Gelderland staan geen elementen binnen het plan- en onderzoeksgebied geregistreerd.⁸ De gemeente Rheden heeft in de aanwezige Erfgoednota en bestemmingsplan met aandacht voor de cultuurhistorische elementen opgenomen. In de gemeentelijke erfgoednota Verbindend Verleden (2017-2021) staan geen gegevens beschreven die verband houden met het plangebied.⁹ In het vigerende bestemmingsplan Velp 2016¹⁰, woongebieden Zuid is aangegeven dat de cultuurhistorische waarden van Velp kunnen worden samengevat in drie fasen. Deze drie fasen zijn: Het Agrarische dorp, de ontwikkeling tot 1832, Het dorp van de buitenplaatsen en villa's, de ontwikkeling van 1832 tot 1965 en het stedelijk wonen, de ontwikkeling van 1915 tot 1965. Het plangebied behoort tot de laatste fase. Buiten het plangebied, maar in het onderzoeksgebied was zoals het bestemmingsplan stelt sprake van bebouwd terrein. Deze woningen zijn vaak van slechte kwaliteit. Kort na de eerste wereldoorlog werd hier sociale woningbouw gerealiseerd, middels kleine arbeiderswoningen met grote achtererven ten behoeve van eigen voedselvoorziening. Het huidige plangebied lijkt hier deel van geweest te zijn.

WAARDESTELLING

Op basis van de cultuurhistorische inventarisatie en waardestelling kan de hierop volgende analyse worden opgesteld; het plangebied heeft geen bovengemiddelde schoonheids- en/of herinneringswaarde. De vooroorlogse woningen hebben hoogstwaarschijnlijk een slechte fysieke kwaliteit. Verder heeft het plangebied als zijnde deel van een woonwijk ook niet de inhoudelijke kwaliteiten betreffende; zeldzaamheid, informatiewaarde en/of representativiteit om het geheel als behoudenswaardig te waarderen. Op basis van het archeologische bureau- en inventariserend veldonderzoek verkennende fase is wel gebleken dat in het merendeel van de boringen een onverstoorde enkeerdgrond aanwezig is en het plangebied niet ingrijpend is verstoord zoals gevoelsmatig in een woonwijk verwacht zou kunnen worden. Tot slot is het plangebied geen deel van een ensemble.

CONCLUSIE

Het niet geheel bekend wanneer het plan- en omgevingsgebied in gebruik is genomen. De eerste gegevens van het plangebied komen uit omstreeks 1811-1832. Het plangebied bestaat hier grotendeels uit akkerland. Hiervan is niets meer zichtbaar. Het

³ Bron: code.waag.org/buildings/#51.9887,5.9735,16

⁴ Bron: rhedenopdekaart.nl

⁵ bron: monumentenregister.cultureelerfgoed.nl en bron: gemeentelijke monumentenlijst

⁶ Archis III

⁷ Bron: monumentenregister.cultureelerfgoed.nl

⁸ bron: [gelderland.nl](http:// gelderland.nl)

⁹ Gemeente Rheden, 2017.

¹⁰ Bron: ruimtelijkeplannen.nl

plangebied is vanaf het begin van de 20^e eeuw in gebruik genomen als woonwijk Binnen het plan- en onderzoeksgebied zijn geen bekende cultuurhistorische elementen aanwezig. Tevens hebben de vooroorlogse woningen aan de Dr. Schaepmansstraat een te lage waardestelling om ze als behoudenswaardig te waarde. Wel zijn er nog mogelijk archeologische waarden aanwezig binnen het plangebied. Het advies van het archeologisch bureau- en inventariserend veldonderzoek-verkennende fase luidt dan ook vervolgonderzoek.

ADVIES

Ten behoeve van de uitgevoerde cultuurhistorische analyse zijn er geen bezwaren voor sloop- en renovatie van het voorgestelde plangebied. Wel wordt aangeraden om de historische verwijzing naar de bouw van de vooroorlogse woonstraat aan te houden door de huidige naam van de Dr. Schaepmansstraat aan te houden en een archeologisch vervolgonderzoek uit te voeren in de vorm van een proefsleuvenonderzoek. Laagland Archeologie adviseert het plangebied verder vrij te geven voor betreft het aspect behoud van cultuurhistorische waarden. Omdat de conceptrapportage van het archeologisch onderzoek nog ter beoordeling aan de archeologisch adviseur namens de gemeente voorgelegd dient te worden is nog niet duidelijk of met dit advies ingestemd zal worden. Verder kan de gemeentelijk adviseur vragen wijzigingen aan te brengen waardoor de begrenzing van de zones waarbinnen vervolgonderzoek dient plaats te vinden nog mogelijk verschuiven.

LITERATUURLIJST

De Raad en Wijnen, 2020. *Bureauonderzoek en Inventariserend veldonderzoek verkennende en karterende fase Velp-Zuid (deelgebied 5), Velp gemeente Rheden (GD)*. Laagland Archeologie, Eindhoven.

Onbekend, 2017. *Verbindend Verleden Erfgoednota Rheden*, gemeente Rheden, Rheden.

Bronnen

Archis III

code.waag.org/buildings/#51.9887,5.9735,16

[Gelderland.nl](https:// Gelderland.nl)

monumentenregister.cultureelerfgoed.nl

rhedenopdekaart.nl

ruimtelijkeplannen.nl

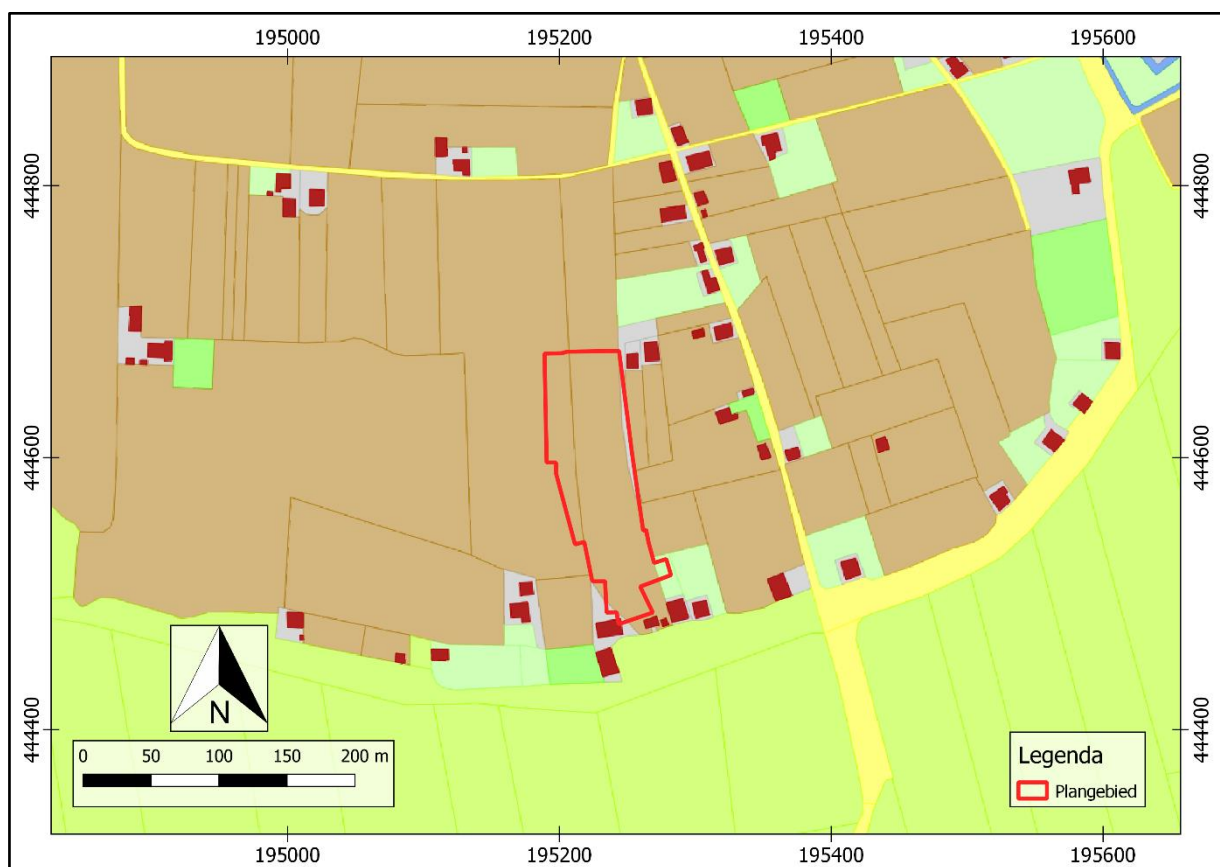
Gebruikte kaarten

Historische kaarten. Bron: www.topotijdreis.nl. Geraadpleegd op 15/9/2020

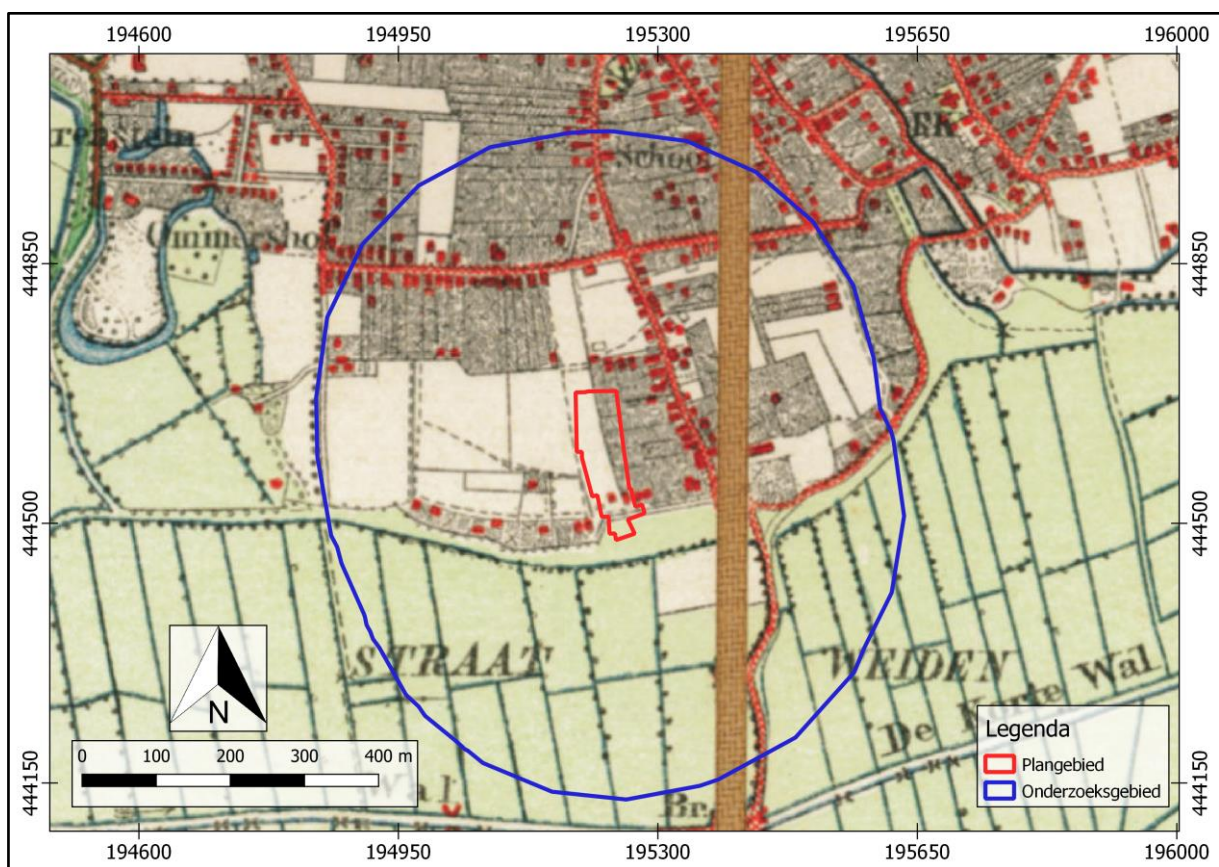
Kadastrale Minuutplan uit 1811 - 1832. Bron: www.archis.cultureelerfgoed.nl. Geraadpleegd op 15/9/2020

Topografische kaart, schaal 1:10.000. Bron: www.pdok.nl. Geraadpleegd op 15/9/2020

BIJLAGE 1 DETAILKAART KADASTRALE MINUUT 1811 – 1832

BIJLAGE 2 TOPOGRAFISCHE KAART EIND 19^E EEUW.

BIJLAGE 3 TOPOGRAFISCHE KAART 1908

